

اقتصاد استان تهران

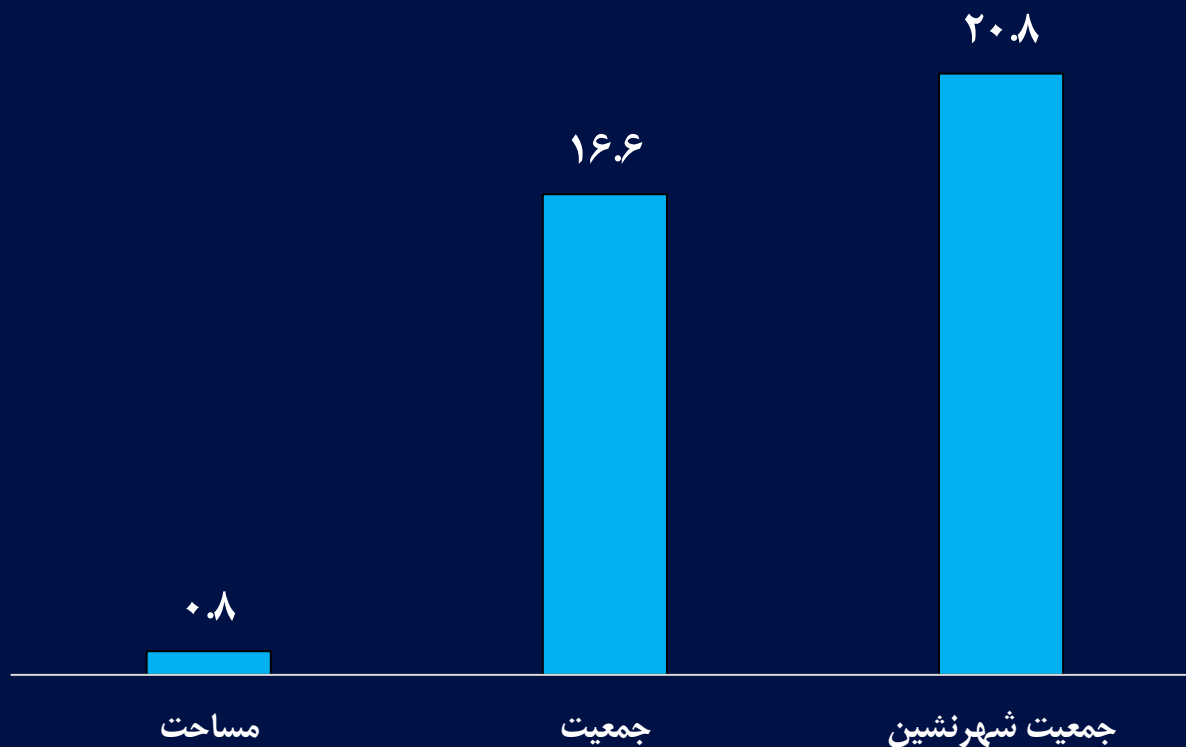
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی های اقتصادی

آبان ۱۴۰۰

سهم استان تهران از کل کشور - درصد

استان تهران با مساحت حدود ۱۳.۵ هزار کیلومتر مربع و جمعیت ۱۳.۹۷ میلیون نفری رتبه ۲۹ام از حیث سطح و رتبه نخست از حیث جمعیت را در میان استان‌های کشور داراست.

نرخ شهرنشینی در استان تهران ۹۴.۳ درصد بوده در حالی که میانگین این نرخ در کل کشور ۷۵.۴ درصد است. استان تهران بعد از استان قم رتبه دوم را از لحاظ نرخ شهرنشینی در کشور داراست.

بازار کار-۱

متغیرهای بازار کار تهران و کل کشور برای جمعیت ۱۵ ساله و

بالا تر در سال ۱۳۹۹- درصد

استان تهران
کل کشور

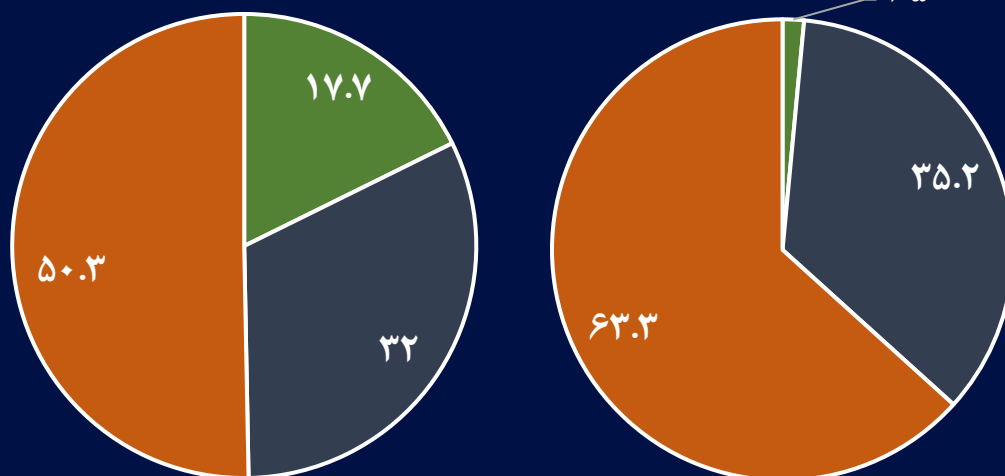

ترکیب شاغلان استان تهران و کشور در سال ۱۳۹۹- درصد

استان تهران

کل کشور

کشاورزی
صنعت
خدمات

باستثنای نرخ بیکاری، سایر مولفه‌های بازار کار استان در مقایسه با میانگین کل کشور مطلوب نیست. نسبت اشتغال در استان در سال ۱۳۹۹ حدود ۳۶.۹ درصد بوده که رقم بسیار کمی است.

در بازار کار استان تهران، بخش خدمات محوریت اصلی را از لحاظ جذب نیروی کار داشته و در مقابل بخش کشاورزی فقط ۱.۵ درصد سهم دارد. نقش صنعت در بازار کار استان و کشور تقریباً مشابه است.

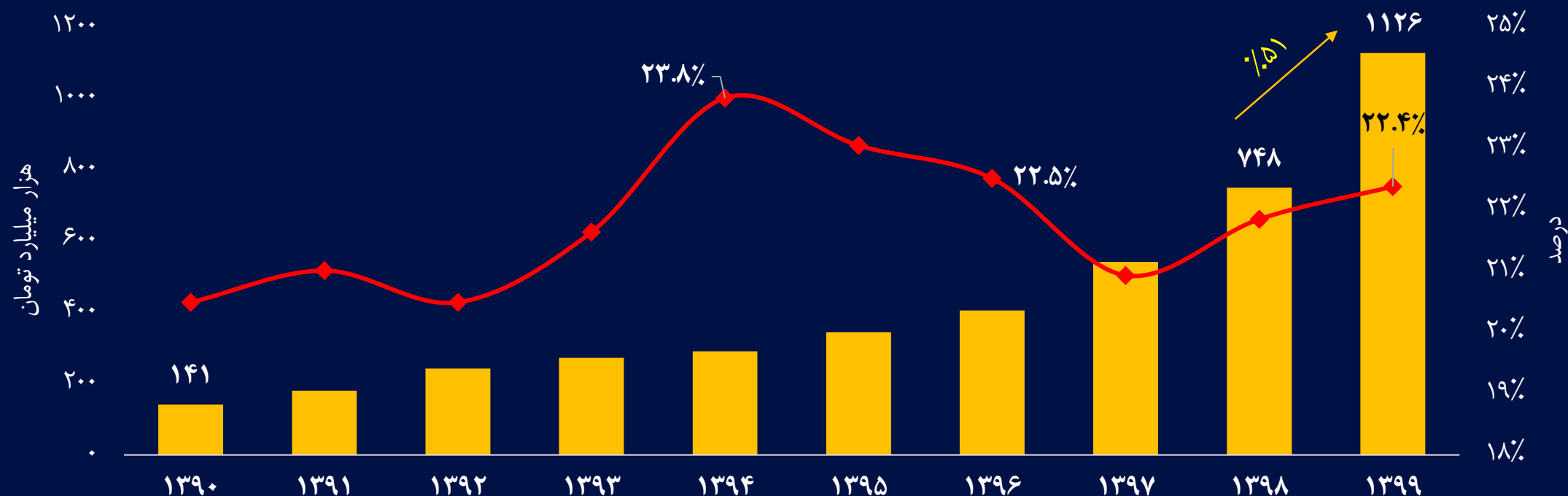
متغیرهای بازار کار استان تهران برای جمعیت ۱۵ ساله و بالاتر ۹۹-۱۳۹۸ ، هزار نفر

۱۳۹۸	۱۳۹۹	تغییر	درصد تغییر		
۱۰,۸۷۲	۱۱,۰۰۴	۱۳۲	۱.۲	کل جمعیت ۱۵ ساله و بالاتر	
کل	۴,۶۱۸	۴,۳۷۹	-۲۳۹	-۵.۲	فعال اقتصادی
شاغل	۴,۱۶۵	۴,۰۶۲	-۱۰۳	-۲.۵	
بیکار	۴۵۳	۳۱۷	-۱۳۵	-۳۰	
کل	۶,۲۵۴	۶,۶۲۵	۳۷۱	۵.۹	غیرفعال اقتصادی
محصل	۱,۰۱۰	۱,۰۳۹	۲۹.۴	۲.۹	
خانه‌دار	۳,۷۷۳	۳,۸۷۴	۱۰۰.۶	۲.۷	
درآمد بدون کار	۱,۰۶۱	۱,۱۴۵	۸۴.۳	۷.۹	
سایر	۴۱۰	۵۶۷	۱۵۶.۷	۳۸.۲	

در سال ۱۳۹۹ از جمعیت فعال اقتصادی استان تهران کاسته و در مقابل به جمعیت غیرفعال اضافه شد. خروج بخشی از جمعیت از بازار کار و پیوستن آنها به جمعیت غیرفعال بیش از همه در قالب افزایش تعداد خانه‌دار و سایر بروز کرده است.

اگرچه تولید ناخالص داخلی اسمی استان تهران طی دهه ۱۳۹۰ با رشد قابل ملاحظه‌ای همراه بوده و تقریباً ۸ برابر شده، اما تغییرات قابل توجهی به لحاظ سهم استان در تولید ناخالص داخلی کشور نیفتاده است. به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۹، سهم استان تهران در کل تولید ناخالص داخلی کشور (۲۲.۴٪)، تقریباً معادل سهم آن در سال ۱۳۹۶ است. بالاترین سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور مربوط به سال ۱۳۹۴ با رقم حدود ۲۴ درصد است.

روند ارزش افزوده استان تهران و سهم آن از کل کشور از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۹

نقش فعالیتهای اقتصادی استان در کل کشور

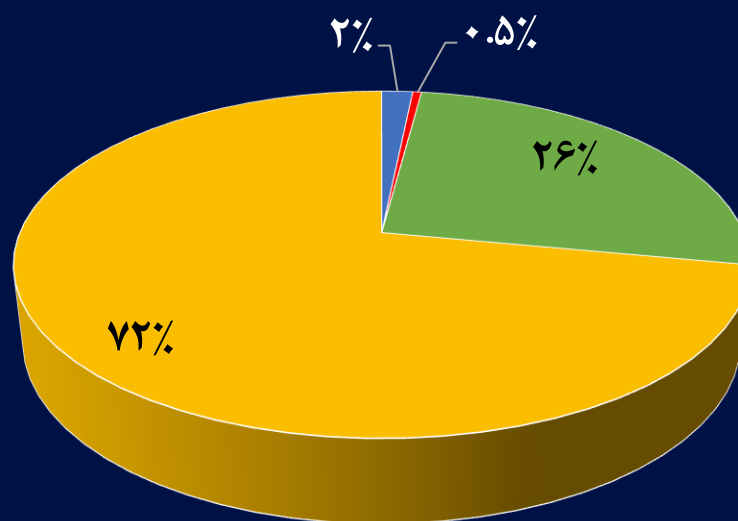
نقش پررنگ استان تهران در ایجاد ارزش افزوده کشور در بخش خدمات به ویژه در حوزه فعالیت اطلاعات و ارتباطات و فعالیتهای مالی و بیمه در این جدول مشاهده می شود؛ حدود ۷۹ درصد از کل ارزش افزوده در حوزه اطلاعات و ارتباطات و ۶۵ درصد از ارزش افزوده فعالیتهای مالی و بیمه کشور توسط استان تهران تولید می شود.

کمترین سهم استان تهران مربوط به استخراج معدن با سهم ۰.۷ درصد و بخش کشاورزی با سهم ۴.۴ درصدی از کل ارزش افزوده بخشهای مرتبط در کشور است. طی سال ۱۳۹۹، نقش فعالیتهای مربوط به تامین برق و گاز استان تهران برجسته تر شده و سهم آن از کل ارزش افزوده کشور حدود ۹.۴ واحد درصد در مقایسه با ابتدای دهه ۱۳۹۰ افزایش یافته است.

فعالیت ها	سهم از کل کشور در سال ۱۳۹۹	افزایش / کاهش نسبت به سال ۱۳۹۰
کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری	۴.۴%	▲
استخراج معدن	۰.۷%	▲
صنعت	۱۸.۹%	▼
تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا	۱۶.۸%	▲
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه	۱۷.۵%	▼
ساختمان	۲۱.۰%	▼
عمده فروشی و خرده فروشی	۲۷.۶%	▲
حمل و نقل و انبارداری و پست	۲۹.۸%	▼
فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا	۳۹.۴%	▲
اطلاعات و ارتباطات	۷۹.۴%	▼
فعالیتهای مالی و بیمه	۶۵.۰%	▲
املاک و مستغلات	۴۰.۵%	▼
فعالیتهای حرفه‌ای، علمی و فنی	۴۴.۰%	▼
فعالیتهای اداری و خدمات پشتیبانی	۳۴.۵%	▲
اداره امور عمومی، خدمات شهری و تامین اجتماعی	۲۶.۰%	▲
آموزش	۱۸.۵%	▼
فعالیتهای مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۲۲.۶%	▲
فعالیتهای هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	۳۱.۰%	▼
مجموع	۲۲.۴%	▲

گروه خدمات، با اختلاف قابل توجهی از سایر فعالیت‌ها بیشترین ارزش افزوده را در استان تهران ایجاد می‌کند. از مهم‌ترین دلایل بالا بودن سهم این بخش در تولید ناخالص داخلی استان، می‌توان به تمرکز ارائه خدمات بخش عمومی در این استان به علت پایتخت بودن شهر تهران و همچنین تعداد بالای ساختمان‌های مناطق شهری استان و به تبع آن سهم نسبتاً بالای خدمات مربوط به املاک و مستغلات و سهم بالای خدمات خرده‌فروشی و عمده‌فروشی با توجه به حضور اصناف گوناگون در این استان اشاره کرد.

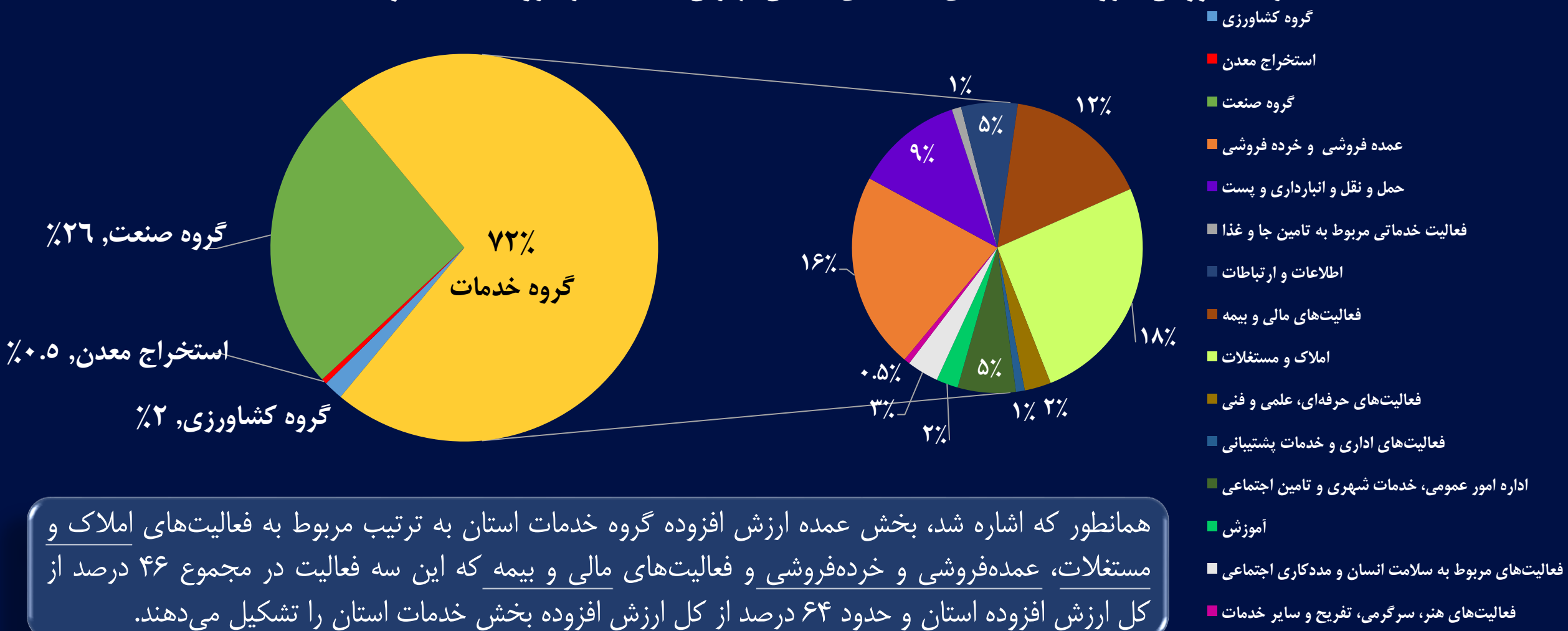
ترکیب ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان تهران در سال ۱۳۹۹

گروه خدمات گروه صنعت استخراج معدن گروه کشاورزی

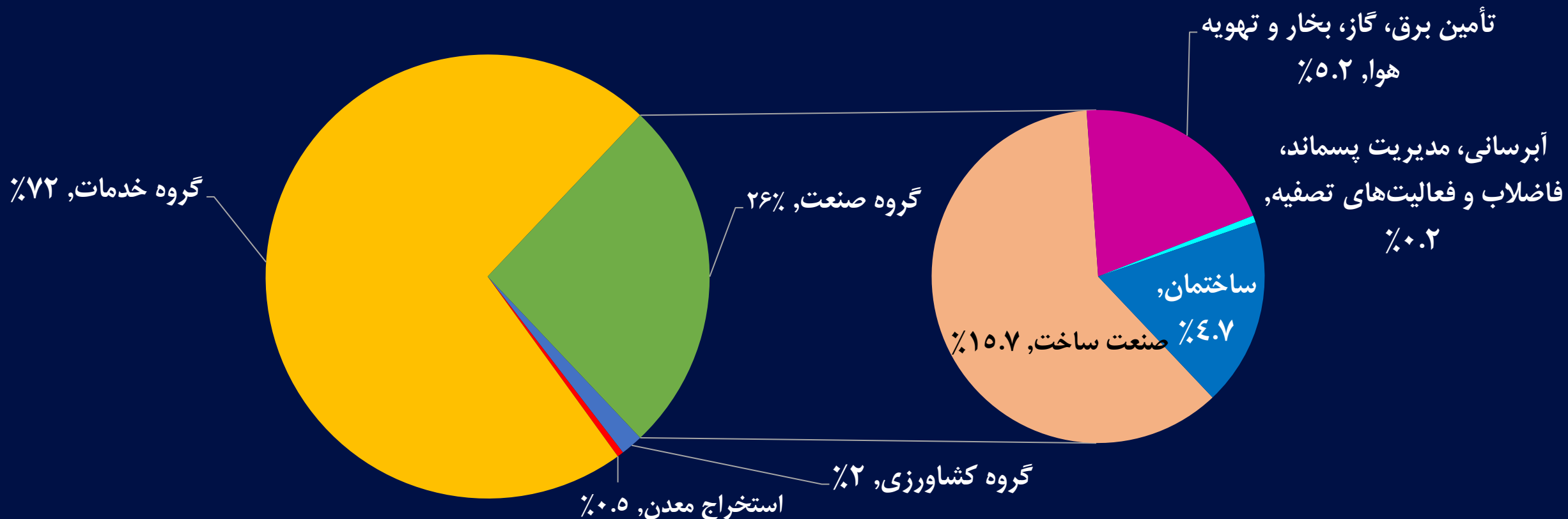
ترکیب ارزش افزوده گروه خدمات

ترکیب ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان تهران با تاکید بر گروه خدمات در سال ۱۳۹۹

همانطور که اشاره شد، بخش عمده ارزش افزوده گروه خدمات استان به ترتیب مربوط به فعالیت‌های املاک و مستغلات، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و فعالیت‌های مالی و بیمه که این سه فعالیت در مجموع ۴۶ درصد از کل ارزش افزوده استان و حدود ۶۴ درصد از کل ارزش افزوده بخش خدمات استان را تشکیل می‌دهند.

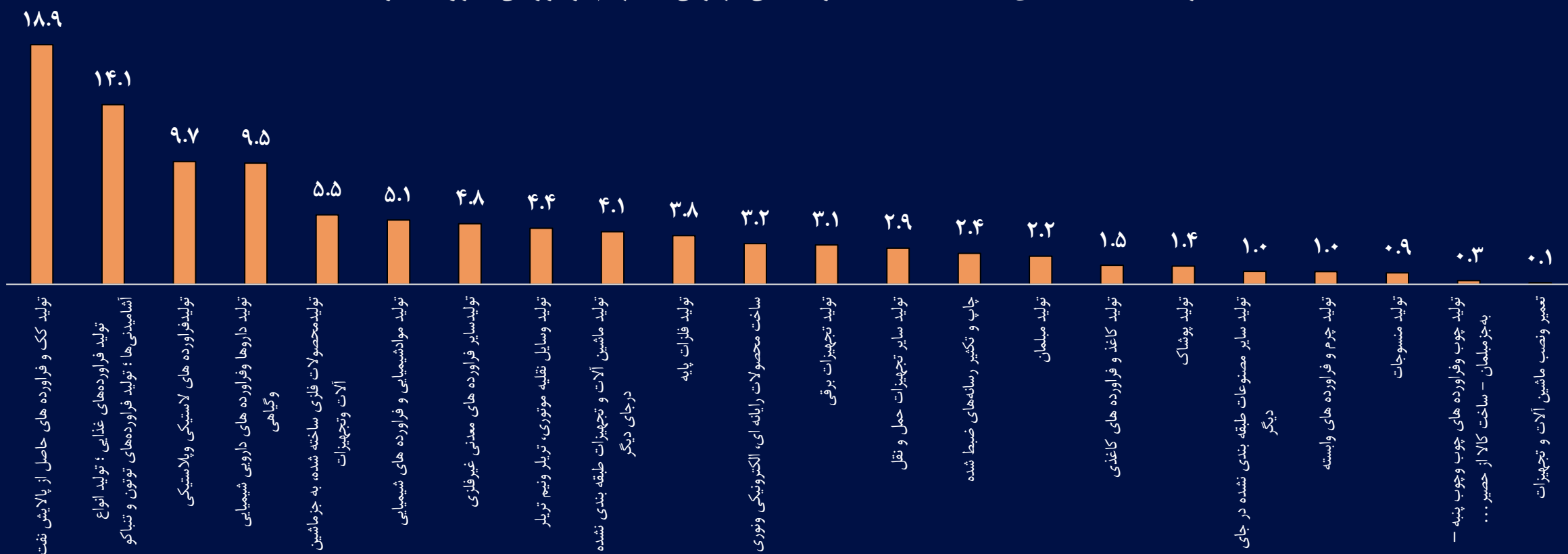
ترکیب ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان تهران با تاکید بر گروه صنعت در سال ۱۳۹۹

سهم دو فعالیت صنعت ساخت و ساختمان در ارزش افزوده استان تهران به ترتیب ۱۵.۷ درصد و ۴.۷ درصد بوده که از ارقام میانگین کل کشور (به ترتیب ۱۸.۶ و ۵ درصد) کمتر است.

ترکیب ارزش افزوده گروه صنعت ساخت

ترکیب فعالیت‌های صنعت ساخت در استان تهران - سهم از ارزش افزوده، درصد

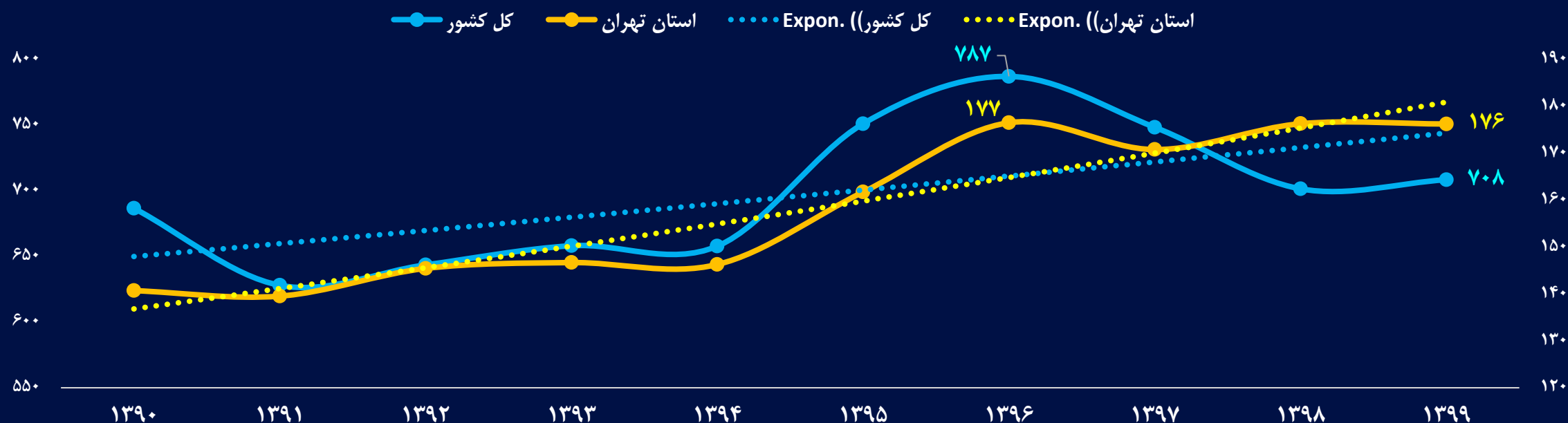

سهم حدود ۵۲ درصدی ۴ فعالیت تولید محصولات نفتی، صنایع غذایی، محصولات لاستیکی و دارویی از کل ارزش افزوده استان تهران

تولید ناخالص داخلی واقعی استان

طی هشت سال نخست دهه ۱۳۹۰، روند عمومی تولید ناخالص داخلی واقعی استان تهران با روند کل کشور مشابه و از روند عمومی افزایشی برخوردار است. با تشدید تحریم در سال ۱۳۹۷ و همراه شدن آن با همه‌گیری کرونا در دوسال اخیر، روند تولید در کشور مختل شد که شدت تاثیر اتفاقات مزبور بر استان تهران طی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کمتر از کل کشور بود ولی در سال ۱۳۹۹ روند تولید استان معکوس و نزولی شد در حالی که در کل کشور صعودی بود. تولید ناخالص داخلی واقعی استان تهران در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۷۶ هزار میلیارد تومان بوده که تقریباً معادل رقم مشابه در سال ۱۳۹۶ است.

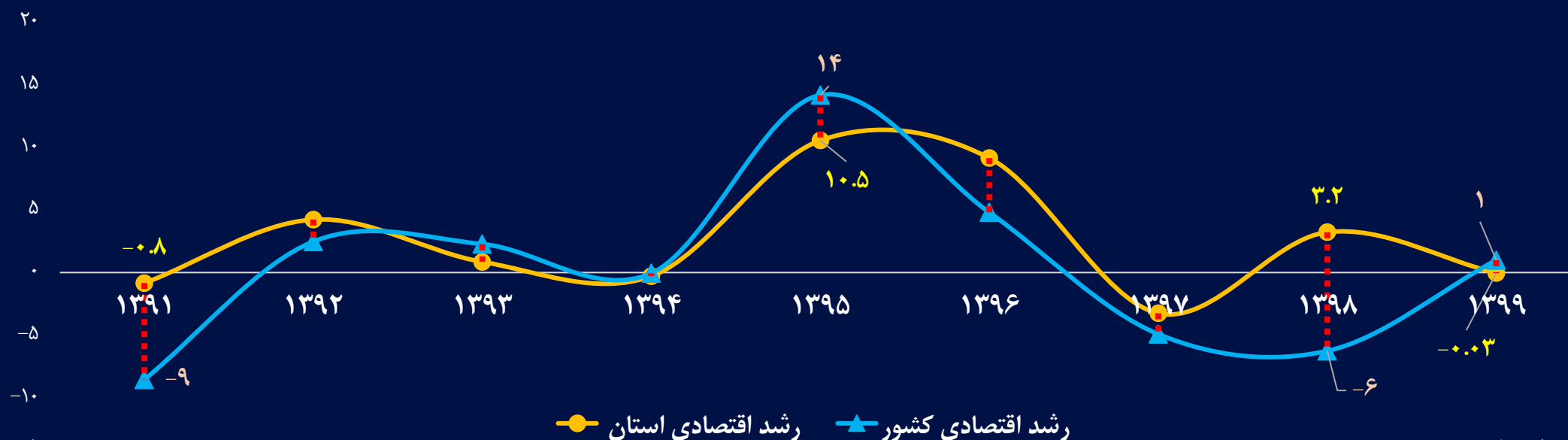
روند تولید ناخالص داخلی کشور استان تهران طی دهه اخیر به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

رشد تولید ناخالص داخلی واقعی استان

روند عمومی رشد واقعی تولید ناخالص داخلی استان تهران طی دهه ۱۳۹۰، مثبت بوده و میانگین رشد سالانه طی این دهه حدود ۲.۳ درصد است. این رقم از متوسط رشد سالانه تولید ناخالص داخلی کل کشور طی این دهه (۰.۳ درصد)، بالاتر است. در مقایسه با رشد اقتصادی کل کشور طی این دهه، با استثنای دو سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جهت رشد در کل کشور و استان تهران طی دهه ۱۳۹۰، همراستا است؛ ضمن اینکه ماندگاری دوره رکود در استان در مقایسه با کل کشور، کوتاه‌تر است. ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان تهران از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸، با سرعت بیشتری نسبت به متوسط ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی کل کشور رشد کرده است. اما در سال ۱۳۹۹، رشد اقتصادی استان تهران منفی ۰.۰۳ درصد بوده؛ در حالی که اقتصاد کل کشور با رشد ۱ درصدی همراه بوده است.

رشد واقعی ارزش افزوده استان تهران و کل کشور طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۹ (درصد)

رشد واقعی ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان

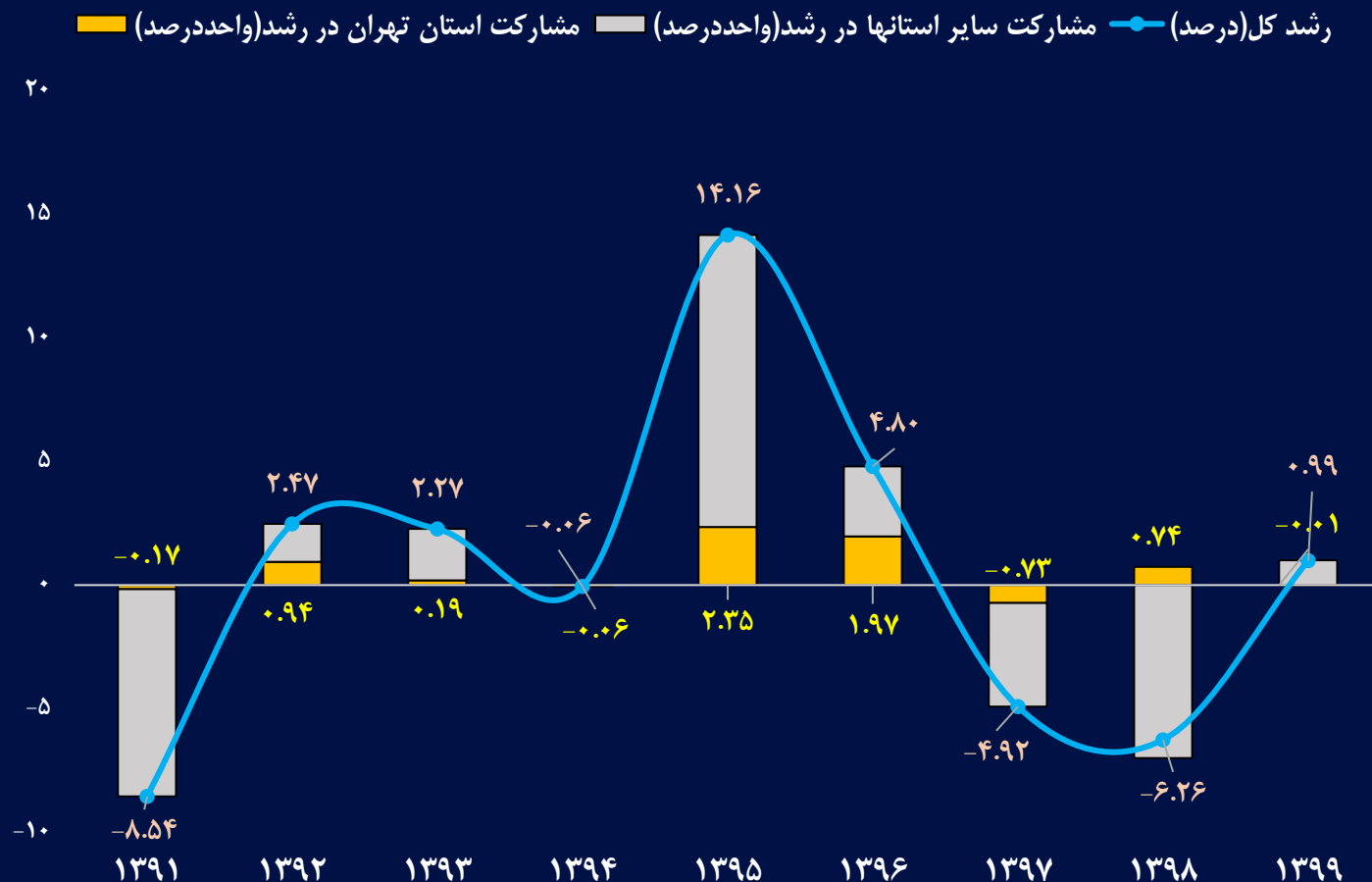
رشد واقعی تولید ناخالص داخلی استان تهران به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۹۹-۱۳۹۰، درصد

فعالیت‌های اقتصادی	۱۳۹۹	رشد از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹	متوسط رشد
کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری	۷.۲		۷.۲
استخراج معدن	۱۳.۳		۲.۵
صنعت	-۰.۵		-۲.۴
تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا	۱۱.۲		۱۵.۴
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	-۳.۵		-۲.۳
ساختمان	۴.۸		-۲.۲
عمده فروشی و خرده فروشی	۱.۱		-۰.۷
حمل و نقل و انبارداری و پست	-۳.۱		-۰.۰۴
فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا	-۶۱.۹		-۹.۹
اطلاعات و ارتباطات	۵.۴		۸.۹
فعالیت‌های مالی و بیمه	۳.۰		۸.۸
املاک و مستغلات	-۱.۶		۲
فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی	۲		۱.۱
فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	۲.۱		-۰.۴
اداره امور عمومی، خدمات شهری و تامین اجتماعی	۱۴		۲
آموزش	۴.۲		-۰.۱
فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	-۳۴		-۰.۶
فعالیت‌های هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	-۵۴		-۷.۴

طی دهه ۱۳۹۰، فعالیت‌های مربوط به تامین آب و برق با متوسط رشد سالانه ۱۵.۴ درصدی، بالاترین متوسط رشد ارزش افزوده را در میان فعالیت‌های اقتصادی استان داشته است.

ارزش افزوده فعالیت‌های مربوط به تامین جا و غذا نیز به طور متوسط سالانه ۹.۹ درصد کاهش پیدا کرده است. این گروه در سال ۱۳۹۹ نیز بیشترین کاهش رشد ارزش افزوده (منفی ۶۲ درصد) را داشته که علت اصلی آن پیامدهای ناشی از همه‌گیری کرونا و اثرات منفی آن بر این گروه از فعالیت‌ها بوده است.

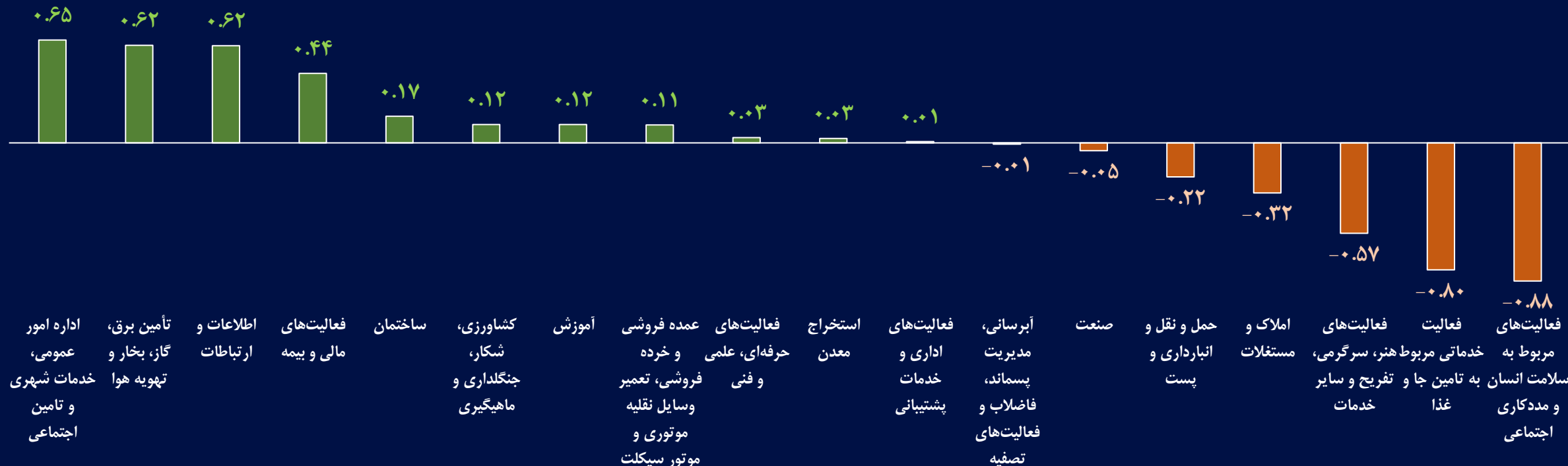
رشد اقتصادی و مشارکت استان تهران

طی دهه ۱۳۹۰، در اغلب سالها، رشد اقتصادی استان تهران همراه با رشد اقتصادی کشور بوده؛ به این معنا که استان تهران، اغلب به عنوان عاملی تعیین کننده در راستای رشد یا تضعیف ارزش افزوده کل کشور عمل کرده است.

در سال ۱۳۹۹، سهم استان تهران در رشد ۱ درصدی تولید ناخالص داخلی کشور، حدود منفی ۰.۰۱ واحد درصد بوده است. مشارکت منفی استان تهران در رشد اقتصادی کشور طی این سال، بیش از هر چیز، به دلیل رشد منفی فعالیت‌های خدماتی مربوط به تامین جا و غذا و همچنین کاهش ارزش افزوده خدمات مربوط به فعالیت‌های هنری و تفریحی به دلیل شیوع کرونا بوده که این استان را به شدت تحت تاثیر قرار داده است.

مشارکت عوامل تولید در رشد منفی ۰.۰۳ درصدی استان تهران در سال ۱۳۹۹ - واحد درصد

- عوامل مسلط با اثر مثبت در رشد؛ فعالیت خدمات اداره امور عمومی و شهری، تامین برق و گاز و اطلاعات و ارتباطات
- عوامل مسلط با اثر منفی در رشد؛ فعالیت خدمات مربوط به سلامت، تامین جا و غذا و سرگرمی

چشم انداز رشد

چشم انداز رشد سال ۱۴۰۱ استان تهران - درصد

رشد هدف ۱۴۰۱ (سازمان مدیریت و برنامه ریزی تهران)	میانگین رشد سالانه طی بازه ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶	میانگین رشد سالانه طی دهه ۱۳۹۰	
۷.۶	۳.۹	۲.۵	رشد کل
۹.۷	۱۲.۷	۸.۱	بخش کشاورزی
۱۲.۳	۱۶.۴	۲.۸	بخش معدن
۱۰	-۲.۹	-۲.۷	بخش صنعت
۷.۱	۳.۷	۲.۹	بخش خدمات

انتظار دولت برای تحقق رشد قابل توجه فعالیت های اقتصادی استان تهران در سال ۱۴۰۱
به ویژه بخش استخراج معدن و صنعت

- آیا چشم‌انداز رشد میان مدت استان برای حداقل یک دوره ۵ ساله، تدوین و مشخص شده است؟
- موتورهای محرک و عوامل مسلط تحقق رشد سال ۱۴۰۱، کدام فعالیت‌ها و با چه سهم از مشارکت خواهند بود؟
- با توجه به افت قابل توجه سرمایه‌گذاری در کشور، خطوط راهنمای سیاست‌گذاری در راستای علامت‌دهی صحیح به سرمایه‌گذاران در گزینش طرح موردنظر در استان چه مواردی هستند؟ نقش سازمان‌ها و دستگاه‌ها برای تسهیل محیط کسب و کار با تاکید بر تحقق اهداف مزبور چه خواهد بود؟ نحوه پایش فعالیت دستگاه‌ها و تعیین تاثیر هریک در بهبود رشد چگونه است؟
- آیا زیرساخت‌های عمومی استان و کیفیت آنها تکافوی تامین رشد موردنیاز را دارند؟
- هدف‌گذاری برای ارتقای متغیرهای بازار کار استان به ویژه نرخ مشارکت اقتصادی و نسبت اشتغال با تاکید بر جوانان و زنان چیست؟
- نحوه مشارکت‌دهی نهادهای فراگیر بخش خصوصی از جمله اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران در هریک از برنامه‌های مشخص شده برای تحقق رشد چگونه خواهد بود؟